

- Autor: J.V. Franco Landete "Xevi"
- Traducció : Perrine Alsina
- Correccions: Mélanie Laupies

20 anys en un dia, a la lluita xeremiers! **20 ans en una jornada, a la luta xeremiers!**

#TRACK1 *S'ausisson de bruches que venon d'una cosina, qualqu'un es a cosinar, e un porqueret (pichon fabiol d'aprendissatge) jòga Mestre Guiemet en fons. Pauc a pauc s'apròcha fins a passar al primièr plan e s'arrèsta.*

Margalida - Mameta, qué fas ?

Mameta - Soi a netejar las cagaraulas que deman ven ton oncle per passar la jornada amb nosautres e me demandèt de li en faire per dinnar.

Margalida - De cagaraulas ?! Mas deman es pas lo Firó !

Mameta - Ja, o sabi Margalida, mas sabes plan que ton oncle viu pas a Sóller e ven pas que de temps en quora, quand pòt. E, se quand ven, a enveja de cagaraulas, es pas grèu de ne manjar un autre jorn de l'an que siá pas lo Firó. O, a tu, t'agrada pas de manjar de cagaraulas ?

Margalida - Òc ! Fòrça ! Adòri las cagaraulas.

Mameta - Alavetz, quin es lo problèma ?!

Margalida - Mameta, es que vesi de cagaraulas e me ven lo remembre d'aquesta odor de cagaraulas quand son a se cosinar qu'i a de'n pertot a Sóller lo jorn del Firó. E es pas juste per de qu'encara manca fòrça temps ! E ieu me vòli vestir de paísana e anar amb mon paire lutar contra los moros !

Mameta - (*ritz*) A Margalideta ! Sès plan de Sóller tu.

Margalida - Mas mameta...

Mameta - Diga-me.

Margalida - Ieu, quand serai granda, çò que vòli faire es sortir amb mon *fabiol* e jogar amb los *Xeremiers* de Sóller. Coma o fas tu, totjorn davant, a guidar los paísans de batalha en batalha.

Mameta - Mèfi, qu'una jornada de Firó pels *xeremiers* es pas solament aquò. Plan d'ora de matin la fèsta comença amb la musica de las *xeremies* e un còp tot acabat, de nuèit, los xeremiers encara i sèm a jogar, fins mièjanuèit passada. Aquò vòl dire d'èsser tota la jornada a jogar !

Margalida - Aquò pòt pas èsser vertat !

Mameta - A non ?! E aquò ?

Margalida - Per de que de matin i a pas cap de batalha. Lo Firó comença après dinnar e s'acaba sus la plaça quand tot lo mond canta la *Balanguera*.

Mameta - È, Margalida... vesi que te'n demòra fòrça per aprene del Firó. Vèni, te mostrarai çò qu'es un jorn de Firó del punt de vista d'un *xeremier*. Urosament qu'amb los *Xeremiers* de Sóller faguèrem un CD pel 20^{en} anniversari, pas qu'amb de tròces que jogam pel Firó.

S'ausís un pauc de bruch de CDs que se truncan, que simula la recèrca de la mameta

Mameta - A, gaita, es aquí. Ara l'escotarem. Alara siá plan atentiva a çò que te dirai.

Margalida - D'acòrdi, mameta.

Mameta - Escota, aqueste primièr tròç se ditz *Mateixa de Can Tamany*. Es una pèça fòrça antica e es originària de Sóller. Per cada Firó, a primièra ora del matin, i a una ceremonia fòrt solemna al Monument ont son presents totes los personatges istorics e totes los paisans e las paisanas que i vòlon assistir. Ailà, tot lo mond es silenciós pendent qu'un fabioler jòga aquesta pèça e après aplaudisson quand acaba.

#TRACK2 MATEIXA DE CAN TAMANY

#TRACK3

Mameta - T'a agradat?

Margalida - Fòrça ! Un jorn serai ieu aqueste fabioler e sortirai aval al mièg, davant tot lo mond, per jogar aqueste tròç.

Mameta - Plan segur, Margalida. Mas, per ara, vòles saber cossí contunha lo Firó pels *xeremiers* ?

Margalida - Òc mameta, sens te comandar !

Mameta - Alavetz, après aqueste acte ceremoniós al Monument, tot lo mond va als ostals de Can Tamany per assistir a la messa tradicionala. E, coma poiriá pas èsser d'un autre biais, al davant van los *xeremiers* seguits dels personatges istorics. Mas los *xeremiers* an pas la costuma de demorar a

aquesta messa.

Margalida - A, non ?

Mameta - Non, normalament los xeremiers sèm convidats a Can Sec de naut per dejunar e, un còp arribats a Can Tamany, contunham de montar fins a Can Sec. Ailà fasem onor a tot çò que i a per manjar e per beure, que n' i a totjorn fòrça e es plan plan bon.

Margalida - E convidan pas que los *xeremiers* a aqueste dejunar ?

Mameta - Plan segur que non, Margalida. Ailà i a totjorn fòrça gent, totes convidats pels proprietaris, penses pas que i pòsca anar qual vòl, e la màger part an enveja de dançar. Doncas podèm pas jamai dire de non per jugar d'unas *jotas* e d'unes *boleros* per que la gent dance. Coma, per exemple, lo *Bolero de les Valentès Dones*, un *bolero* plan de Sòller.

#TRACK4 **BOLERO DE SES VALENTES DONES**

#TRACK5

Margalida - Ara vòli escotar una *jota*.

Mameta - E aquestas exigéncias Margalida ?

Margalida - As dit que jogatz de *jotas* e de *boleros* per que lo mond dance. Avèm escotat un *bolero* e ara vòli escotar una *jota*.

Mameta - D'acòrdi. Per véser çò que trobam sul CD dels *xeremiers*. Escota, aquesta es una *jota* que foguèt escrita en pensar a l'acte d'*investidura* : acte que se fa lo dijòus abans lo Firó per investir las *Valentès Dones* novèlas. Aquò significa la debuta de las fèstas de la Fira. Coma sabes ja, la cerimonia comença per la dintrada del *Barrut* que pòrta la barra de Can Tamany e es acompanyat d'un parelh, una *colla*, de *xeremiers*.

Margalida - Òc.

Mameta - Eh ben, aquesta pèça pren lo nom del personatge qu'acompanhan los *xeremiers* : *Jota des Barrut*.

#TRACK6 **JOTA DES BARRUT**

#TRACK7

Mameta - Ben Margalida, los xeremiers nos arregalam ailà naut, mas la jornada avança e i a mai de mond que vòl profieitar de nòstras *xeremies, fabiol e tamborinos*.

Margalida - Segur ! Nos cal anar a la batalha !

Mameta - Espèra. Encara i a de temps per aquò. Primièr tornam als ostals de Can Tamany. Sèm totjorn atentius per i arribar quand s'acaba la messa. Aquí avèm la costuma de tornar jogar la *Mateixa de Can Tamany*, mas aqueste còp totes los xeremiers amassa, e après, sul pic, *Sor Tomaseta*.

Margalida - *Sor Tomaseta* ! Aquesta la coneissi.

*Margalida comença a cantar Sor Tomaseta e la Mameta s'apond.
Cantan la primièra estròfa.*

Mameta - Fòrt plan Margalida, l'as cantada fòrt plan !

Margalida - Mercés, mameta. La nos ensenhèron a l'escòla.

Mameta - Fòrt plan. Per véser, ont n'èri...? A, òc ! En acabar de jogar *Sor Tomaseta* anam dins un autre ostal ont normalament nos convidan totjorn. Aqueste ostal es just al costat dels ostals de Can Tamany e se ditz tanben Can Sec. Per aquò nosautres li disèm Can Sec dels ostals de Can Tamany.

Margalida - E aval tornatz jogar ?

Mameta - Plan segur ! Ailà, de costuma, i a fòrça mond, sustot de paisanas, puèi qu'aqueste ostal es lo centre de reunion del collectiu de las paisanas pendent lo matin del Firó. E las paisanas an totjorn enveja de dançar un jorn de fèsta.

Margalida - E quinas pèças jogatz aquí ?

Mameta - Ne jogam fòrça. Benlèu que t'agradriá d'escotar un tròç que los *Xeremiers* de Sóller compausèron per las paisanas e que, de fait, se ditz *Jota de ses Pageses*.

#TRACK8 **JOTA DE SES PAGESES**

#TRACK9

- Mameta** - Ara soi a pensar que i a una cançon que fasèm totjorn a Can Sec dels ostals de Can Tamany que soi segura que t'agradarà de l'escotar.
- Margalida** - Quina es, mameta ?
- Mameta** - Es una cançon que tornam faire pro de còps pendent tot lo Firó e que per nosautres, pels *xeremiers*, pren un sens particular a aqueste moment de la jornada.
- Margalida** - Mas quina es ? Cossí se sona ?
- Mameta** - La cançon se ditz *No en volem cap*, e segur que la coneisses.
- Margalida** - Plan segur que la coneissi ! Mas perquè ven tant especiala pels *xeremiers* aquí ?
- Mameta** - Per de que cada an arriba un moment que per nosautres es magic. Acabam totjorn per dintrar dins la cosina e aval s'i tròba lo mèstre de l'ostal e un fum de paisanas. N'i a tantas que los *xeremiers* nos cal forçar per poder dintrar. Los *fabiolers* avèm pas de plaça per poder *repicar lo tamborino* e los *xeremiers* se devon metre dins de posicions estranhas per que dintren sas *xeremies* quand jògan. E dins aquesta cosina, que sembla mai una consèrva de sardinas de tant que i sèm quichats totes, tot lo mond canta e pica de las mans.

#TRACK10 NO EN VOLEM CAP

#TRACK11

- Margalida** - Mameta, una question.
- Mameta** - Diga-me.
- Margalida** - Un matin del Firó s'es totjorn debanat aital coma me l'as contat ?
- Mameta** - Ben, pichoneta... Foguèt pas totjorn aital : la fèsta càmbia, las costumas d'aqueles que vivon la fèsta tanben càmbian e los *xeremiers* s'adaptan a aqueles cambiaments. Mas pendent fòrça annadas aquò foguèt la costuma dels *xeremiers* un matin de Firó.
Çò que càmbia pas es lo fait qu'a miègjorn, coma totes los *sollerics*,

cada *xeremier* dinna amb sa familha o sos amics. En aquò cadun fa coma vòl. Es lo sol moment de tota la jornada que los *xeremiers* se separan. Mas, en ausir lo picar de las campanas, nos retrobam sus la plaça d'estiradors per escotar l'arenga del Capitani Angelats amb lo demai dels paisans. Après anam a la plaça ont dintram totjorn en jogar lo *Bon Jesus*.

Margalida - Ah ! Aquesta la sabi jogar amb mon *fabiol* !

Jòga un pauc del Bon Jesús al fabiol.

Mameta - Fòrt plan Margalida ! Doncas, quand dintram sus la plaça dins aquela mar de mocadors de cap, jogam totjorn aquesta pèça.

Margalida - Un moment, mameta.

Mameta - Òc, Margalida ?

Margalida - Se sus la plaça son a esperar totas las paisanas e que los *xeremiers* acompanyan totjorn los paisans : cossí se pòt que i aja de paisanas dins los *xeremiers* ?

Mameta - Compreni que lo tèma dels collectius te pòsca semblar fòrça estricte : los moros amb los moros, las paisanas amb las paisanas e los paisans amb los paisans. Aquò ten a de rasons istoricas de la fèsta. Mas los *xeremiers* sèm un grop que i a d'òmes e de femnas. E nòstres paisans comprenon e respectan aquesta singularitat dins la fèsta.

Margalida - A !

Mameta - O ben a tu te semblariá plan que nos diguèsson, a las *xeremies*, que podèm pas jogar lo jorn del Firó perque sèm de femnas e que los *xeremiers* anèsson amb los paisans ?!

Margalida - A non ! Aquò seriá fòrça missant per part dels paisans !

Mameta - E ben aquò ! E ara que los *xeremiers* sèm dintrats dins la plaça, te remembras de çò que seguís ?

Margalida - Los personatges istorics montan al pòrge de l'ostal de la comuna e d'ailà charran a tot lo mond, paisanas e paisans. E après ven lo moment que mai m'agrada.

Mameta - Quin moment, Margalida ?

Margalida - Quand dintran los brigands e los bandits

Mameta - A, òc ? E perquè es lo moment que mai t'agrada ?

Margalida - Per de que dintran amb lors escopetas e lors fusilhs en tirar en l'aire.

Margalida imita los sons dels fusilhs e la mameta ritz.

Mameta - A, pichona, sès incredibla !

Margalida - Quand serai granda vòli èsser una briganda !

Mameta - Òc segur, tu o vòles èsser tot.

Margalida - Es vertat, mameta!

Mameta - Alara i a una pèça, creada pels xeremiers, que t'agradarà fòrça. Son títol es *Jota des Bandolers i Trabucaires*.

#TRACK12 JOTA DES BANDOLERS I TRABUCAIRES

#TRACK13

Mameta - Bon, Margalida. A partir del moment que sortissèm de plaça per anar cap al pòrt per lutar contra los moros, me pensi qu'es ja mai clar per tu cossí se debana la fèsta.

Margalida - Mas vòli saber quinas pèças jogatz lo demai de la jornada !

Mameta - T'o ai ja dit, un molon, una molonada. Per véser, fins a quant sabes comptar ?

Margalida - Fins a mai de cent !

Mameta - Eh ben aquò's lo nombre de tròces qu'arribam a jogar pendent un Firó : mai de cent.

Margalida - E n'i a pas cap d'autres d'aquel centenat sul CD dels *xeremiers* ?

Mameta - Segur que si !

Margalida - E poiriam pas contunhar de n'escotar ?

Mameta - Plan segur. Escota, aquesta outra pèça la jogam sustot lo dissabte de la Fira per faire dançar los *caparrots* sus la plaça. De fait, se sona *Ball de Caparrots* e es estada compausada pels *xeremiers*.

#TRACK14 BALL DE CAPARROTS

#TRACK15

Margalida - Son genials los *caparrots* !

Mameta - Fòrça !

Margalida - Quand dançan fan un cèrcle e viran aital...

Mameta - Exacte, Margalida. Es aquò !

Margalida - Mas mameta, me soi entrevada de quicòm.

Mameta - De qué ?

Margalida - Me soi entrevada que los *xeremiers* jògan pas que de pèças tradicionals o de pèças novèlas compausadas per vosautres.

Mameta - Es pas vertat aquò Margalida ! En mai d'aquestes tròces, amb los *xeremiers* fasèm un molon d'autres pèças qu'aprenguèrem pendent nòstres viatges.

Margalida - De viatges ? Ont ?

Mameta - Amb los *Xeremiers* de Sóller avèm agut l'astre d'èsser convidats dins diferents festenals de cultura tradicionala per Euròpa tota. I representèrem Sóller e Malhòrca amb nòstres instruments.

Margalida - E ont foguèron aqueles festenals ?

Mameta - Gaita, en Espanha anèrem en Catalonha, en Astúrias e en Galícia, e en defòra anèrem en Alemanha, en Itàlia, en França, e quitament en Escòcia e en Turquia.

Margalida - E pendent lo Firó jogatz de pèças de totes aqueles endreits ?

Mameta - Òc. Ten, aquesta pèça qu'escotaràs ara, avèm la costuma de la jogar pendent la velhada d'armas, la nuèit abans lo Firó, quand tos cars brigands fan lo ròm cremat. Es un tròç qu'aprenguèrem a Balingen, en Alemanha, e lo nos ensenhèron un grop de Galícia, amb lo qu'avèm gardat una fòrt bona amistat. Aqueste tròç se ditz *Pasdoble Argentino* e segur que lo coneisses. Es aquel que los *xeremiers* li fasèm aquesta

coregrafia tant risolièra.

#TRACK16 PASDOBLE ARGENTINO

#TRACK17

Mameta - Ara, se te sembla plan, escotarem una pèça qu'aprenguèrem dins un festenal que i anèrem qualques còps, al mens quatre que remembre.

Margalida - Ont se fa aqueste festenal ?

Mameta - A Glasgow.

Margalida - Glasgow ?

Mameta - Òc, una ciutat qu'es en Escòcia, un país al nòrd d'Euròpa. Ailà organitzan l'eveniment de còrnamusas mai grand del mond e es pas una galejada.

Margalida - Serios ?

Mameta - Seriosament, Margalida. Se ditz Piping Live e ailà convidan de còlas de còrnamusas del mond entièr per faire de concèrts, de passa-carrièras... N'i a d'autres qu'i van sonque per participar als concorses qu'organitzan. Fan tanben de corses magistrals, de conferéncias, d'exposicions...

Margalida - E amb los *Xeremiers* de Sóller cossí participèretz los còps que i anèretz ?

Mameta - A nosautres nos convidèron totjorn per jogar dins de concèrts e de passa-carrièras. Ben, imagini qu'aguèrem d'astre que nos convidèsson lo primièr còp e lor agradèrem sufisament, al mens, per que nos tornèsson convidar las autras annadas. (*Ritz*) Çò bon de tornar dins de luòcs es qu'après ne demòran totjorn d'amistats que duran dins lo temps.

Margalida - E quina pèça aprenguèretz en Escòcia?

Mameta - Una que soi segura que te dirà quicòm per de que l'as ausida mai d'un còp dins de filmes e la television. Se ditz *Scotland the Brave*.

#TRACK18 SCOTLAND THE BRAVE

#TRACK19

- Margalida** - Mameta, vòli conéisser mai d'istòrias de vòstres viatges e de las cançons qu'aprenguèretz pel mond.
- Mameta** - Alara, escota atentivament per de que la pèça que ven a una istòria fòrça especiala dins la memòria dels *Xeremiers* de Sóller. Tu coneisses l'istòria de quand los sollerics, fa d'annadas e d'annadas, anavan en batèl del Pòrt de Sóller fins al sud de França per portar d'iranges que culhissián aquí per los vendre ailà, vertat ?
- Margalida** - Plan segur mameta ! Pendent fòrça temps los sollerics anavan en batèl dins diferents pòrts del sud de França per portar nòstres iranges. I aviá de familhas de sollerics qu'i demorèron per viure, coma es lo cas de nòstra familha.
- Mameta** - Exacte, Margalida. Ton rèire-grand, es a dire mon paire, nasquèt en França. Mas el, amb lo temps, tornèt a Sóller per i faire una familha e i demorar per viure. Pas coma mos oncles e cosins que demorèron ailà, emai, de temps en quora, encara venguèsson de visita.
- Margalida** - A òc ? Les coneissi pas ieu !
- Mameta** - Ben, Margalida. Venon de mens en mens e lo darrièr còp que venguèron èras tròp pichona per te'n recordar. Mas per tornar a l'istòria d'aqueste ligam entre Sóller e sud de França : i aguèt una annada que los Xeremiers de Sóller participèrem a un projècte euroregional dins lo que, en mai de nosautres, i aviá de grops d'autres regions d'Euròpa. Lo grop d'Occitània n'èra lo cap de fila. Occitània es la region qu'ocupa tot sud de França e a la qu'apartenon los pòrts que los sollerics i anavan per vendre d'iranges. D'acòrdi ?
- Margalida** - D'acòrdi.
- Mameta** - Pendent aqueste projècte faguèrem un sejour al pòrt de Seta, per un festenal de tradicions maritimas, ont i aviá de batèls istorics venguts del mond entièr. Aqueste pòrt, lo de la vila de Seta, foguèt un dels pòrts ont los *sollerics* fasián de comèrci. Ailà coneguèrem de gents, coma lo Conse, qu'encara remembravan l'odor a irange que fasiá lo pòrt quand arribavan los batèls cargats de Sóller. I aviá de gents que pensavan que Sóller èra una varietat d'irange e foguèron plan plan suspreses quand lor expliquèrem qu'en realitat la varietat se sonava *canoneta* e que Sóller èra lo vilatge d'ont venián.
- Margalida** - Vertat ?

- Mameta** - Òc, Margalida. Ailà demòra encara dins la memòria collectiva lo nom de Sóller e sos iranges. Quitament un dels membres del grop occitan, un òme ja vièlh, nos contèt que son paire trabalhava al pòrt e èra un dels encargats de descargat las merças dels batèls, entre autres, los dels iranges de Sóller. En mai nos contèt qu'el meteís se remembrava de quand èra pichon e que jogava amb d'autres dròlles al pòrt, ont èra exactament que descargavan los iranges.
- Margalida** - Jes ! Mas aquò deguèt èsser fòrça esmovent, non ? Vòli dire, es coma se vos retrobèssetz amb l'istòria, non ?
- Mameta** - Òc, fòrça esmovent. E encara ai pas acabat de te contar. Fin finala, un del concèrts qu'èra previst, èra just sul cai ont descargavan los iranges. T'o pòdes imaginar ? Just ont los nòstres aujòls trabalhavan i èrem los *xeremiers*, jogant de pèças tradicionalas d'aquí, malhorquinas e *sollericas*. A mai d'un li montèt las lagremas als uèlhs...
- Margalida** - Ara te me cal dire qu'aprenguèretz una pèça d'aqueste pòrt, te'n prègui.
- Mameta** - Plan segur que l'aprenguèrem. Los nòstres amics del grop occitan nos ensenhèron una valsa marina, tradicionala de Seta. Se ditz *Valse Louise*. Quand, amb los *xeremiers*, l'enregistrèrem pel CD del 20^{en} anniversari, comptèrem amb la participacion de l'instrument tradicional qu'eles utilizan : l'Autbòdi.

#TRACK20 VALSE LOUISE

#TRACK21

- Margalida** - Quina pèça ven ara?
- Mameta** - Non, Margalida los *xeremiers* avèm pas cap d'òrdre de pèças pendent lo Firó. N'i a qualques unas que fasèm totjorn dins los moments mai remarcables de la fèsta. Mas pendent tota la jornada jogam de tròces sens pas cap d'òrdre establìt.
- Margalida** - Non, mameta. Vòli dire sul CD dels *xeremiers*.
- Mameta** - A ! Perdona-me pichoneta, t'aviái pas compresa. Per véser... Eh ben gaita, aquesta pèça qu'escotarem ara es una d'aquestas pèças que tot lo mond espèra a un dels moments mai importants del Firó.
- Margalida** - Quin moment ?

Mameta - Per véser se devinas quina pèça es. Sem ja tornats del pòrt ont avèm fait las doas batalhas. Avèm passat la tresena batalha al Pont den Barona tanben. Los paisans dintran sus la plaça per lutar contra los moros que l'avián ocupada de per abans. Nòstre Capitani Angelats venc lo Rei Moro dins lor darrièra luta jol pòrge de la Comuna, e après monta al balcon per proclamar sa darrièra arenga e cantar amb totes los sollerics qu'emplenan la plaça a tot petar...

Margalida - La *Balanguera* !

Mameta - Exacte ! L'imne de la nòstra iscla, l'imne de Malhòrca. Tot Sóller sus la plaça e tot lo mond que lo canta.

#TRACK22 LA BALANGUERA

#TRACK23

Margalida - Quina fin de fèsta. Es estat, ausir la *Balanguera* e ai agut la pèl de galina.

Mameta - Cossí « fin de fèsta » ?

Margalida - Òc, non ? Quand s'acaba la *Balanguera* s'acaba lo Firó. I a pas res mai.

Mameta - Cossí « pas res mai » ? Non Margalida, la fèsta, emai foguèsse de nuèit, es pas acabada.

Margalida - Ah, non ?

Mameta - Remembra- te un pauc, que l'an passat venguères amb ieu fins a la fin de la fèsta. Te sovenes pas qu'esperèrem davant la glèisa qu'arribèsson los personatges istorics e d'ailà tornèrem, amb lo demai dels paisans e de las paisanas, l'estatua de la Verge de la Victòria a la capèla de l'ospici ?

Margalida - Es vertat ! La tornam per de que abans, lo dissabte de la Fira, portam la Verge de l'ospici a la glèisa per li faire una ofrenda. Me'n soveniái pas !

Mameta - Ah Margalideta... quin capet ! E te remembras pas que quand la tornèrem a l'ospici tot lo mond cantava una cançon dins la capèla ?

Margalida - Non, mameta. Soi desolada.

Mameta - Es pas grèu. Escota, ailà cantam una cançon fòrça anciana. Aquesta cançon es un cant gregorian qu'es vièlh de fa sègles.

Margalida - Sègles ? A l'escòla nos an ensenhat qu'un sègle son cent ans.

Mameta - Imagina-te dempuèi quant de temps se canta aquesta cançon.

Margalida - Fòrça fòrça !

Mameta - Òc.

Margalida - E cossí se ditz ?

Mameta - S'apèla *Salve Regina* e los *xeremiers* ne faguèron una version tanben.

#TRACK24 SALVE REGINA

#TRACK25

Mameta - E ara, quand tot lo mond sortís de l'ospici podèm considerar que la fèsta es acabada.

Margalida - Mas me remembri qu'après los *xeremiers* jogavan encara e las gents los seguissián per la carrièra de la luna.

Mameta - Es vertat, Margalida. E sabes quina pèça fasèm amb los *xeremiers* quand sortissèm de l'ospici ?

Margalida - Quina ?

Mameta - Una pèça que jogam e tornam jogar milanta còps tot de long de la jornada e qu'avèm pas encara escotada : *Som Solleric*.

Margalida - Es vertat !

Mameta - La vòles escotar ara ?

Margalida - Òc, sens te comandar, mameta !

Mameta - Anèm !

#TRACK26 SOM SOLLERIC

#TRACK27

Mameta - Un còp acabat tot lo Firó i a encara de mond qu'an enveja de contunhar un pauc la fèsta e, qual vòl cèrca ont la poder perlongar.

Margalida - E ont van ?

Mameta - Lo mond demòra sustot sus la plaça. I a d'unes bars que demòran obèrts e ailà s'acampan moros, paisans e paisanas coma enfants de Sóller que son totes.

Margalida - E los *xeremiers* i van tanben ?

Mameta - Plan segur ! T'ai ja dit que los *xeremiers* demòran de la debuta fins a la fin finala. Concrètament, un còp tot passat, los *xeremiers* avèm la costuma d'anar al bar Es Pont. Ailà nos an totjorn fòrt plan tractat, an totjorn quicòm de preparat per nos metre jos la dent. Qu'après tota una jornada a rebalar d'un costat e de l'autre lor en sèm totjorn reconeissents.

Margalida - E qué jogatz ?

Mameta - I jogam encara fòrça pèças fins passada mièjanuèit. Mas n'i a una que fasèm totjorn ailà per costuma. Nos agrada de la jogar per de qu'es una pichòta galejada que fasèm entre lo nom del bar, « Bar Es Pont », e lo nom de la pèça : *Els Ponts de París*.

A pas gaire de logica mas sèm aital los *xeremiers* : fasèm totjorn las causas coma nos venon e sonque per l'enveja de las faire.

#TRACK28 ELS PONTS DE PARÍS

#TRACK29

Mameta - Anèm, Margalida ! Ara vai-te'n t'entrainar al *fabiol* e aital, quand seràs un pauc mai granda, pòiràs venir amb ta mameta e los *xeremiers* e passar un Firó aital coma o passam los *xeremiers*.

Margalida - Òc, mameta ! M'entrainarai fòrça e jugarai amb vosautres !

(Se'n va en jogar Per tocar caminant al porqueret)

Mameta - *(sul ton de la reflexion)* Aquesta dròlla... quina enveja de sortir pel Firó amb los *xeremiers*... Ah, se saupèsse que ieu n'ai encara mai enveja qu'ela...

#BONUS
TRACK

Capità – *“Fòrt plan, xeremiers, fòrt plan.
Vos ne sètz desfait de primièra.
Avètz sauput lutar e véncer
los moros sul camp batalhièr.*

*leu vos felicitè,
a totes sens distincion,
e mercegi los vòstres
xeremies, tamborinos e fabiols.*

*(en còr) E mentre que lo mond siá mond,
se legirà dins l’istòria
que los Sollerics aquel jorn
aquesiguèron onor e glòria”*

Cant - *Capitani, capitani, capitani... Que saute, que saute, que saute lo
capitani !*

20 ans en una jornada, a la luta xeremiers!

En decembre de 2001 nasquèt l’associacion dels *Xeremiers de Sóller*, la primièra d’aquesta mena declarada e constituïda coma tala dins l’isla de Malhòrca. A la debuta èra compausada d’un desenat de personas que s’implican dins las fèstas de Sóller e de sos barris, a las que s’incorpòran progressivament e, pauc a pauc, vendràn indispensables dins lo cycle festiu tot de long de l’annada. Tre la debuta participan a las trobadas de gigants de tota Malhòrca e, amb lo temps, a diferents encontres de *xeremiers* e a las festivitats emblematicas de l’isla.

Amb la creacion, en genièr de 2003, de la Banda de *Xeremiers* dins l’Associacion dels *Xeremiers de Sóller*, lo grop solleric pren un camin pròpri que, dempuèi, fa son especificitat. Assumís los desfises qu’aquò representa e apond, coma innovacion, la bomba e la caissa clara. Dins aquesta meteissa dralha desvolopan un intens trabalh de lutariá. Aital, venguèron plan coneguts lo talhièr de *xeremies* de Joan Marroig « Piu » e lo talhièr d’instruments de percussion de Tomeu Amengual. Exportèron son trabalh per tota Malhòrca e en defòra coma al Centre Artistic Tradicionàrius e a Vilanova i la Geltrú (Catalonha). I a quitament d’instruments creats per l’artisan Joan Marroig « Piu » dins de musèus en Republica Chèca, a Ourense, al País Basc e en Alemanha.

Un còp pausadas aquestas basas, los *Xeremiers de Sóller* comencèron a sortir de la Val, pas sonque per anar dins d’autres endreits de l’isla, tanben en defòra, çò que supausèt una difusion a l’exterior de la cultura e de la musica malhorquinas. Aital, comencèron de viatjar en portar sas musicas dins diferents luòcs d’Espanha, coma Catalonha, Astúrias o Galícia, e dins diferents festenals plan importants pertot en Euròpa

coma : lo *Sackpfeifen in Schwaben* (Alemanha), lo *Piping Live Festival* (Escòcia), lo *Festival Internacional Strakonice* (Chequia) o *Escale à Sète* (França).

Coma grop qu'ensaja de difusar sa cultura e de favorizar la participacion de mantun grop e escòla, organiza d'encontres de *xeremiers* que ne son ja a sa quinzena edicion. Tanben, en seguir l'exemple vist dins d'autres païses, comencèt d'organizar un Festenal Internacional de *Xeremies* que n'an ja celebrat doas edicions en 2015 e en 2018.

Entre los divèrses projèctes musicals que menèron los *Xeremiers de Sóller* cal remarcar la mescla de sa formacion amb d'autres menas d'ensembles musicals. De fait, foguèt lo primièr grop d'aqueste tipe en incorporar d'instruments d'armonia dins d'unes de sos concèrts. Amb lo temps, i aguèt mantuna collaboracion amb diferentas armonias malhorquinas. En mai, es pas sonque question de combinar d'instruments diferents mas d'interpretar de tòces originals o d'arregaments per armonia e banda de *xeremiers*. Dins aquesta amira collaborèron amb las armonias de Pollença, s'Almudaina (Palma), Sóller e Marratxí. Cal remarcar dos ineditats jogats pendent aquestes concèrts : d'un costat, la version per armonia e *xeremiers* del pasdoble *Sulyar* e d'un autre costat, l'òbra descriptiva *Ressons des Call*, totas doas del compositor e membre dels *Xeremiers de Sóller* J.V. Franco Landete "Xevi". Darrièrament, lo grop a mes en plaça de concèrts didactics que i fan de pedagogia a l'entorn dels instruments e de las sieunas possibilitats, e a l'encòp un viatge dins l'istòria dels instruments, lors rasic e lor evolucion.

Per çò qu'es dels enregistraments, gravèron un CD en 2009 jol títol *Xeremiers de Sóller en directe*. Collaborèron al CD *XIII i XIV Trobada de Xeremiers de Sa Pobra* e tanben al doble CD *Sons de la Serra* del grop Aires Sollerics. Lor darrièr trabalh, *20 anys en un dia, a la lluita xeremiers!*, es centrat sus l'objectiu de daissar una traça del repertòri pròpri dels *Xeremiers de Sóller* d'aquestes vint ans. I exprimisson tanben lor vision de la fèsta màger de Sóller : lo Firó